

היכן לשכן את העולים? "העלייה ההמונית" בשנות ה-50

רקע

מיד עם קום המדינה ובפרט אחרי חקיקת חוק השבות נפתחו שערי הארץ לעלייה בלתי מוגבלת של יהודים, והמוני בני-אדם החלו לזרום אליה. בסך הכול הגיעו בעשור הראשון לאחר קום המדינה יותר מ-900,000 עולים - אף מדינה קולטת הגירה בעולם לא התמודדה עם מספר כה גדול של מהגרים ועם קצב גידול אוכלוסייה כה מהיר. קצב העלייה בעשור הראשון לא היה אחיד, והיא הגיעה בשני גלים: גל העלייה הראשון נמשך מקום המדינה עד סוף 1951, ובמהלכו הוכפלה אוכלוסיית המדינה, תוך 18 חודשים בלבד הוכפלה האוכלוסייה מ-650,000 ל-1,300,000 תושבים.

למדינה הצעירה שזה עתה יצאה מהמלחמה היו משאבים מעטים. השאלה שעמדה על הפרק הייתה: היכן לשכן את העולים הרבים?

מטלה. באחד מימי שנת 1951 שרי ממשלת ישראל נפגשים כדי לדון בבעיה. הוזמנתם לשיבה בתור יועצים אסטרטגיים. הציעו לשרים כמה אפשרויות בכדי לשכן את רבבות העולים מארצות ערב וממחנות העקורים שבאירופה.

מה היתרונות והחסרונות של כל הצעה?

סוף הסיפור. בתחילה קלטת המדינה את העולים במעט בתי עולים פנויים שהוקמו עוד בעליות הקודמות. משנגמרו הבתים, השתכנו כ-100 אלף עולים בערים-יפו, רמלה, לוד, בית שאן, עכו ובאר שבע. גם הערים ירושלים, חיפה, טבריה וצפת קלטו עולים אלה בבתיים ריקים של ערבים פלסטינאים.

בהמשך העולים הועברו למחנות ששימשו בעבר את הצבא הבריטי. אחד הידועים שבהם היה מחנה שער העלייה. העולים שהיו במחנות גרו בצריפים ובאוהלים. בשנת 1950, הגיעו המחנות ואמצעי הדיור לניצול מלא. למדינה לא נותרה עוד אפשרות לספק דיור להמוני העולים שהגיעו. כפתרון זמני לבעיה שנוצרה הוקמו מעברות, ובהן אוהלים, צריפונים ופחונים דלים ביותר. היו שהתגוררו בפתרון זמני זה אף עשר שנים.

בשנות ה-50 הוקמו עיירות פיתוח רבות בצפון ובדרום אליהן הובאו העולים החדשים, ברובם יוצאי ארצות ערב.